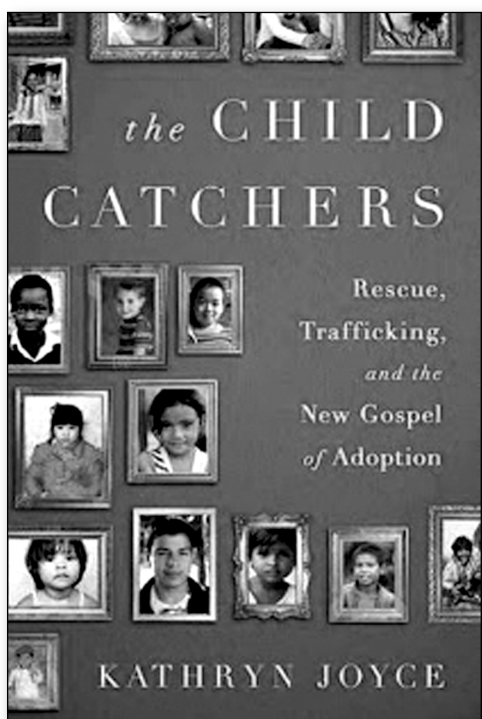

GUDS VILJE ELLER GLOBALT ANSVAR

Anmeldelse af Anders Riel Müller

Kathryn Joyce
The Child Catchers – Rescue, Trafficking and the New Gospel of Adoption
 New York: Public Affairs, 2013
 332 sider.

Et stigende antal af de transnationale adoptioner, der gennemføres i USA, foretages af medlemmer fra kristne evangeliske kirker, skriver journalisten Kathryn Joyce. Dette er ikke nogen tilfældighed, men resultatet af en vækkelsesbevægelse inden for visse evangeliske kirkemiljøer, hvor adoption anses som en udførelse af guds gerning på jorden. En gud som vel at mærke selv har adopteret alle kirkens medlemmer ind i sin familie. En af de mest markante aktører på dette felt er den amerikanske præst Rick Warren, hvis bøger, *The Purposeful Church* (1995) og *The Purposeful Life* (2005), har solgt over 20 millioner eksemplarer på verdensplan. Warren er i dag en af de mest indflydelsesrige religiøse ledere i USA, og selvom de evangeliske bevægelser er mangfoldige og rækker ud over Warren, så finder mange af disse fælles fodfæste i opfattelsen af adoption, som en positiv social kraft i verden. Herved opbygges et positivt selvbillede i modsætning til de konservative evangeliske bevægelser, der primært fokuserer på mere 'negative' emner som modstand mod abort og homoseksuelles rettigheder. Adoption er med andre ord blevet til en 'positiv' social mission for dele af den evangeliske kirke.

Kathryn Joyces bog *The Child Catchers – Rescue, Trafficking and the New Gospel of Adoption* (2013) ser nærmere på hele dette felt, og bogen er et grundigt stykke undersøgende journalistik baseret på over 200 interviews fra både USA og nogle af de lande, som afgiver børn til transnational adoption. Joyce beskriver cases fra det amerikanske adoptionsystem og den amerikanske adoptionshistorie (kapitel 3), ligesom hun tager læseren med til Etiopien for at beskrive baggrunden og konsekvenserne af, at landet har oplevet et voldsomt boom i adoptioner gennem det seneste årti (kapitel 4). Derefter går turen til Liberia, som en kort overgang blev et stort afgiverland efter den ødelæggende borgerkrig fra 1999 til 2003. Den juridiske kamp for transnational adoption i USA bliver også gjort til genstand for undersøgelse (kapitel 6) for trods den evangeliske kirkes ønske om flere adoptioner falder antallet af transnationale adoptioner nemlig i takt med, at flere afgiverlande lukker deres adoptionsprogrammer. Joyce beskriver eksempelvis situationen i Rwanda; et land som mange troede ville blive et stort afgiverland, men hvor staten har arbejdet for at opbygge nationale alternativer til transnational adoption (kapitel 8). I bogens sidste kapitel beskæftiger Joyce sig med Sydkorea for at følge nogle af de voksne adopterede, som remigrerer, og deres politiske samarbejde med enlige mødre, der kæmper for at beholde deres børn trods social stigmatisering og økonomisk marginalisering.

I *The Child Catchers* gør evangeliske familier generelt

mere skade end gavn i deres forsøg på at redde millioner af forældreløse børn. Bogen afdækker børnehandel, korrupsion, mishandling og afbrudte adoptioner, men også det vedvarende ideologiske arbejde med at opretholde billedet af adoption som en god gerning i guds navn på trods af de mange udfordringer. Disse aspekter burde ikke være ukendte for læsere, der har fulgt den transnationale adoptionsdebat, og hvis man er interesseret i at forfølge et kritisk blik på adoption, er bogen derfor en god ressource. Joyce er grundig med sine kilder, og hun henviser flittigt og omhyggeligt i betragtning af, at der er tale om en ikke-akademisk bog. Det er dog en lidt forudsigelig sommetider langtrukken historie, som forfatteren fremlægger. Omvendt bør det fremhæves, at Joyce skriver med empati, ikke blot for de adopterede og afgiverfamilierne, men også for adoptanterne.

Set fra Danmark er det nærliggende at afskrive bogens pointer som et amerikansk fænomen. Vi har trods alt ikke (endnu) evangeliske megakirker, hvorfra der prædikes, at adoption er udførelsen af guds vilje på jord. Men en nærmere læsning af bogen udpeger flere områder, som har relevans og lighedspunkter med adoptionsdebatten og adoptionsfeltet i Danmark. Eksempelvis dét Joyce fremhæver som den evangeliske bevægelses idealisme. En idealisme der er forankret i en nagende samvittighed over evangelismens racistiske og kolonialistiske fortid. Joyce sammenligner denne idealisme med den hvide venstreorienterede progressivitet fra 1960'erne og 70'erne, som banede vejen for, at hvide mennesker blev adoptivforældre til ikke-hvide børn i et forsøg på at vise solidaritet med og skyldfølelse over for de nyligt afkoloniserede lande i den tredje verden. Den idealisme findes stadig i dele af den danske debat, som fx når formanden for interesseorganisationen Adoption & Samfund argumenterer for, at adoption er lig med at tage et globalt ansvar. De idealismer, som ligger bag den kristne amerikanske adoptionsmission, og det man kan kalde den humanitære adoptionsmission i Adoption & Samfund, er på så vis meget lig hinanden. I begge tilfælde bliver adoption anskuet som en idealistisk mission, der legitimeres af et højere formål, hvad enten det er at 'redde' forældreløse børn eller tage et globalt ansvar.

Bogen fremhæver også, hvordan brugen af statistik tjener til at etablere dét, som løst oversat til dansk kan kaldes "forældreløshedspanikken" (the orphan crisis, s. 61). Ifølge Joyce kender mange i de evangeliske bevægelser tallet 143 millioner. Det er det antal forældreløse børn, der angiveligt findes

i verden. Joyce peger dog på, at dette tal, ifølge FN, er problematisk og stærkt overdrevet. Tendensen går igen i den danske adoptionsdebat, hvor man også kan støde på opskruede tal over antallet af forældreløse børn. Tallene dækker dog ofte over mere komplekse optællinger, der inkluderer børn, som af den ene eller anden grund ikke lever i regi af det, man i vesten forstår som en kernefamilie, og derfor betegnes som 'sårbare' børn. Det kan være børn, som bor sammen med bedsteforældre, øvrige familiemedlemmer eller på institutioner. Langt de fleste af disse børn har stadig en forælder som af den ene eller den anden grund, permanent eller midlertidigt, ikke kan tage sig af dem. Tallene har den taknemmelige effekt, at de skaber forventning om et stort antal potentielle adopterbare børn, ligesom de skaber en indignation over, at det er så svært at adoptere, når der nu findes så mange millioner af børn uden familier.

Et andet lighedspunkt som tydeliggør sammenfald mellem adoptionspraksis i USA og Danmark, er spørgsmålet omkring tilknytning og tilknytningsforstyrrelse (s. 195), som har fået stor betydning i adoptionsfeltet. Ifølge Joyce, og nogle af de forskere hun interviewer, er det dog en diagnose, som stilles alt for nemt. I mange tilfælde sættes der lighedstegn mellem ulydighed og tilknytningsforstyrrelse. Som Joyce skriver (s. 196), så forveksles tilknytning ofte med barnets underkastelse til adoptanternes (kærlige) autoritet. Bogen rummer også eksempler på, hvordan adopterede børn underkastes forskellige former for tvivlsomme terapeutiske metoder, der minder om tortur, og som i enkelte tilfælde har en dødelig udgang.

Det vil være for nemt at afskrive Joyces bog som vidnesbyrd for situationen i USA. Selvom mange af hendes cases fremstår ekstreme, er det muligt at trække linjer til den danske adoptionsdebat. Problemerne ved det transnationale adoptionsystem, som Danmark er en del af, kan ikke isoleres til enkelte lande. Børnehandel og korrupsion flytter sig fra afgiverland til modtagerland, hvor mangelfuld lovgivning og overvågning skaber muligheder for økonomisk gevinst og nye taknemmelige markeder for forskellige adoptionsprojekter. Denne globale adoptionsøkonomi mærkes samtidig af magtfulde ideer om tilknytning og tilknytningsforstyrrelser, men mest af alt af idealistiske forestillinger om adoption som kristen eller humanitær hjælpeaktion. Det er på den baggrund, at Joyces bog giver stof til eftertanke.

Anders Riel Müller er ph.d.-stipendiat, Institut for Samfund og Globalisering, Roskilde Universitet og Dansk Institut for Internationale Studier.